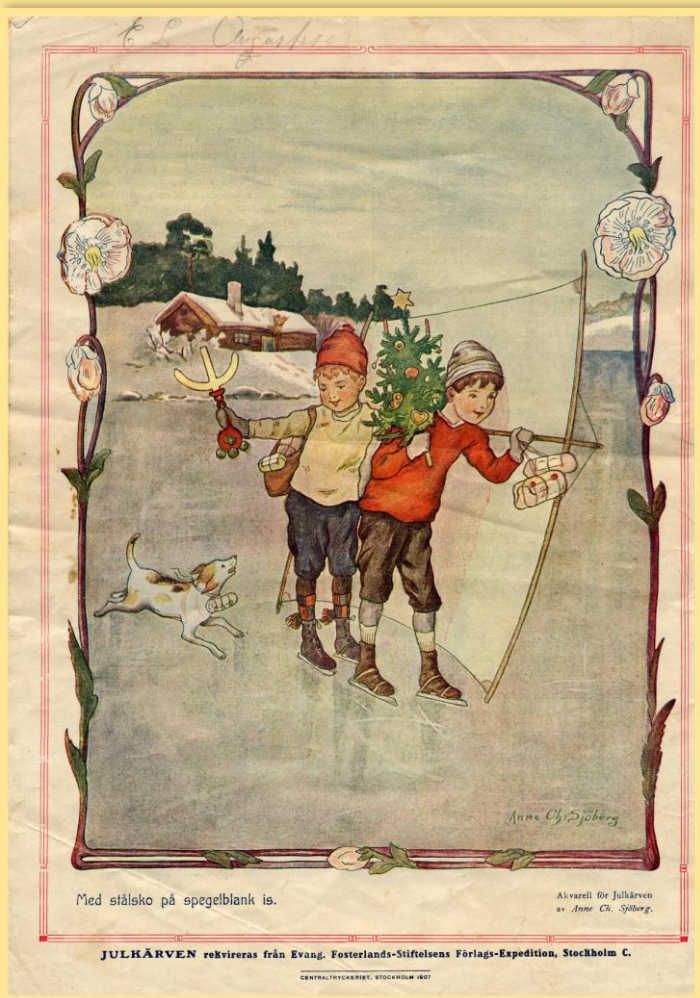

Kouwe Drukte

Jaargang 15 - nummer 43 - december 2011 uitgave van

verzamelkring
De Doolster

Inhoud

Omslagillustraties/ De najaarsbijeenkomst.....	3
In memoriam Anrie Broere / De patentschaats van Castle	4
‘Vertel jij me eens.....’	6
Bloemmotieven op schaatsen van Anrie Broere	7
‘Ik heb nog iets voor je’	8
Optimisme, humor, passie	9
Schaatsoloog	10
Oude schaatsijzers, bodemvondsten uit Haarlem	11
Schaatsbibliotheek (18): ‘Drie op een schots’	14
Een index voor <i>Kouwe Drukke</i>	18
Koninginneschaatsen van Geert Ruiter uit Bolsward	19
De Zuid-Hollandsche IJsvereniging (vervolg)	20
Reacties op artikelen uit KD42 en een oproep voor KD44	23
Scandinavisch of niet?	26
Lubberding / Op Breinermoores in Waddinxveen?	27
Het geheim van de twee medailles	28
Winterpuzzel.....	30
Posten en Stempels (15)	31
In daagse dracht – schaatsen in Zeeland	34
De smeden Melis uit Muiden	38
Boek en Zopie / fotoreportage.....	39
Colofon.....	43

Medewerkers

Martin van der Bij, Hedman Bijlsma, Hans van der Donck, Alex Kampinga, Matthy van Klaveren, Theodoor van der Kooi, Frits Locher, Wim Molenveld, Niko Mulder, Minne Iedes Nieuwhof, Aad van den Ouweelen, Bart van de Peppel, Caroline van Staaveren, Tom Streng, Marianne van Zuijlen

ISSN 1572-4476

ATTENTIE

Kouwe Drukke is een blad ‘van en voor’ leden. Op dit moment is er gebrek aan voldoende copij. Wij willen daarom iedereen oproepen om copij aan te leveren.
We hopen dat u massaal gehoor geeft aan deze oproep.

Omslagillustraties

Het is Kerst op de **voorzijde**. Edith Wassenaar zoekt wel vaker het hoge noorden op en vond deze aquarel. 'Met stalen schaatsen op spiegelglad ijs' staat er onder. Anne Sjöberg heeft ijssurfen, destijds een populaire wintersport in Zweden en Denemarken, verweven met de traditionele kerstviering. Twee jongens manoeuvreren over het meer beladen met pakjes, een opgetuigd boompje en de driearmige kandelaar, die in Zweden overal wordt ontstoken. Deze kandelaar is voortgekomen uit de lichtboom, een houten geraamte dat volgens www.stemderbomen.nl een boom voorstelde met kaarsen op zijn stijve takken. De aquarel is gemaakt voor *Julkärven*, een verkoopkantoor van een evangelisch genootschap. Deze firmanaam is afgeleid van *julkärve*, een bos samengebonden graanhalmen, die met Kerstmis werd klaargezet voor de vogeltjes. Volgens het bijgeloof voorkwam je daarmee dat ze in de rest van het jaar de pas gezaaide zaadjes uit de grond pikten. Zo'n kerstgarve werd in Zweden ook wel afgebeeld op kerstkaarten, maar ontbreekt op dit aquarel.

Op de achterzijde een Zeeuws paar in een besneeuwd landschap. Ze staan schijnbaar eindeloos te poseren op deze kaart van Frits Locher. Zo te zien gaat er van schaatsen niet veel terecht komen. Of zijn ze al uitgereden en te rozig om een stap te verzetten? In dit nummer gaan we dieper in op de Zeeuwse klederdrachtkaarten.

De najaarsbijeenkomst

N a bijna drie jaar lid te zijn van de vereniging, had ik eindelijk eens vrij om een bijeenkomst bij te wonen. M'n vrouwtje besloot er een uitstap van te maken en zodoende vertrokken Pascale en ik zaterdagochtend om 6h15 richting Lelystad, niet wetende wat te verwachten.

Aangekomen waren we eerst wat onwennig, maar de gemoedelijke en gezellige sfeer zorgde ervoor dat dit niet lang duurde. We werden door verschillende andere leden spontaan aangesproken waardoor we het gevoel kregen onmiddellijk aanvaard te worden in de groep.

We genoten van alle verschillende standjes met schaatsen en andere hebbedingetjes en ik kon m'n verzameling verrijken met enkele schaatsmedailles.

Wat we nog het mooiste van al vonden, was dat de standhouders met een gerust gemoed hun standen alleen konden achterlaten. Dit zou in theorie eigenlijk altijd moeten kunnen bij een verenigingsactiviteit, maar voor ons was het de eerste maal dat we dit ook in de praktijk mochten meemaken. Dit alles maakt me eigenlijk wel een beetje fier om lid te mogen zijn van een vereniging met zo een mentaliteit!

Wanneer ik dit alles vertelde aan m'n familie en vrienden kreeg ik altijd verbaasde reacties ... IN DE POSITIEVE ZIN!

Kurt, een nagenietende Belg ...

In memoriam Anrie Broere

Anrie Broere is op 28 oktober overleden. We wisten van zijn ziekte en dat hij hard achteruit ging, toch kwam het als een schok. Tot enkele weken voor zijn dood was Anrie nog betrokken bij dit nummer van *Kouwe Drukke*. Hij belde op toen hij een weekend thuis was om zijn 40-jarig huwelijksfeest te vieren. Hij wilde nog foto's van zijn schaatsen laten doorsturen voor KD43, had bijdragen voor het boek over Amsterdam en kwam met voorstellen over de toekomst van De Poolster. Het tekent zijn betrokkenheid bij de club en bij *Kouwe Drukke*, een naam die hij overigens zelf heeft bedacht.

De redactie heeft een aantal leden gevraagd om hem in een kort stukje te herdenken. We hebben deze herinneringen aan Anrie omringd met foto's uit zijn nalatenschap.

Redactie en bestuur wensen Barbara en de kinderen heel veel sterkte met het verwerken van het verlies van Anrie.

De patentschaats van Castle

Dit is de schaats waar Anrie nog over belde. Een pronkstuk uit zijn verzameling waar een verhaal achter zit. Robert Gates, een Amerikaans verzamelaar die we in KD4 nog 'Bob Skates' doopten, deed die geschiedenis op navraag van Anrie op 24 maart jl. uit de doeken.

Tot 1890 moest er bij patentaanvragen in Amerika een model worden bijgevoegd. Daarna volstond een tekening. In 1935 besloot het US Patent Office al deze modellen per opbod te verkopen aan de hoogste bieder. Dat bleek O. Rundle Gilbert, die talloze houten kratten met allerlei soorten patentmodellen opsloeg in diverse schuren in de staat New York.

Rond 1970 stond een van die schuren op instorten en besloot Gilbert om de patentmodellen te veilen, steeds zo'n 200 tot 250 objecten per keer.

Bob Gates is er herhaaldelijk bij geweest en zag de meest gekke dingen naar de hoogste bidders gaan: boten, geweren, stoommachines, houten benen en natuurlijk ook schaatsen. Die hoogste bidders waren doorgaans door de overheid gesponsorde instellingen, zoals het *Smithsonian Museum*.

Gates wist zelf maar één keer een patentschaatsmodel te bemachtigen. De veilingen van Gilbert stopten in 1975; hij had toen zoveel contacten opgebouwd dat hij de musea rechtstreeks kon benaderen. Ze betaalden wat hij vroeg en Gilbert heeft er dan ook een aardige duit aan overgehouden.

Op één van deze patentmodellen heeft Anrie in 2010 de hand kunnen leggen. Hij mailde over zijn eenling: *'Het geeft wel een speciaal gevoel een schaats te hebben waarvan er waarschijnlijk maar één exemplaar in de hele wereld bestaat.'*

Net als Bob Gates was Anrie dus van mening dat de schaats van Castle uit 1869 nooit in productie is genomen. De meeste patenthouders konden zich dat immers helemaal niet veroorloven.
Niko Mulder

‘Vertel jij me eens.....’

Op zaterdagmorgen 29 november 1975 ontmoetten we elkaar voor het eerst bij de ‘grote WINTER-tentoonstelling en schaatsenexpositie met ruilbeurs’ in een verenigingsgebouw in het Overijsselse Hasselt. Meteen klikte het tussen Anrie en mij. Centraal in die bijeenkomst stond de schaats. Maar op het lijstje met interessevelden dat bij de convocatie van Gerard Mingelen zat, stond achter de naam Broere meer: ‘schaatsen-sleetjes- affiches- oude prenten- tegels en boeken’. Hij vertelde me toen dat hij sinds 1970 ‘collectioneur van winterse objecten’ was. Die brede belangstelling intrigeerde mij in de man die toen nog vaak met Arie werd aangesproken.

Van meet af aan wisselden Anrie Broere en ondergetekende gegevens en ervaringen met elkaar uit. Diep onder de indruk bezocht ik in 1977 zijn winterexpositie ‘IJspret’ in het museum ‘De Roode Tooren’ in Doesburg. Ik heb de entreebewijzen nog (ad één gulden, maar vooral ook de twee informatiepapieren *De geschiedenis van de schaats* en *Ijsenaardigheden* die A.C. Broere bij die gelegenheid schreef. Het zou niet bij die ene expositie blijven. Steevast werden Aly en ik uitgenodigd. Je kwam nog eens ergens. In de winter 1980-1981 in het streekmuseum Crimpenerhof in Krimpen aan de IJssel bijvoorbeeld en in december 1982 in Kasteel Hernen. Exposities die toen de titel WinterAardigheden – Winter-

Naarigheden droegen. Het waren de jaren waarin we beiden drukke werkkringen hadden, maar elkaar wel via brieven of de telefoon op de hoogte hielden van nieuwe ‘oude’ aanwinsten op boekengebied.

De auteur A.C. Broere manifesteerde zich voor het eerst in 1977 in de Bijdragen en Mededelingen van het Rijksmuseum voor Volkskunde “Het Nederlands Openluchtmuseum” met het artikel *Schaatsen; een eerste aanzet tot inventarisatie*. Het vormde de opmaat voor zijn latere boek *Schaatsen en schaatsenmakers in de 19e en 20e eeuw*. Zijn brede interesse laat zich alleen al aflezen uit andere publicaties die volgden. Neem de bloemlezing *Dichter bij het ijs* die in 1999 verscheen bij zijn afscheid als leraar. Of dat alleraardigste boekje *Boek & Zopie* uit hetzelfde jaar ter gelegenheid van een boeiende expositie in de Koninklijke Bibliotheek. De ‘schaatsoloog’ verraste ons ook nog eens met een kleine publicatie in eigen beheer over *Het leger op de schaats*.

Boeiend waren de contacten die we hadden in de jaren dat hij redacteur was van *Kouwe Drukke*. Als eerste las hij de bijdragen uit huize Bijlsma over ons boekenbezit. Niet zelden ging onmiddellijk de telefoon. Vaak vroeg hij nadere informatie over titels die hij niet kende. Evenzeer schiep hij er behagen in om terloops enkele boeken over een bepaald thema te noemen die ons klaarblijkelijk waren ontgaan. Naarmate de jaren vorderden, gebruik-

te hij mij steeds meer als vraagbaak: *'Ik kan een boek op de kop tikken, maar vertel jij me eens wat ik daar maximaal voor moet betalen'*.

De Poolster is Anrie Broere veel dank

verschuldigd voor zijn actieve inbreng in de activiteiten en vooral voor alles wat hij in die jaren aan het papier heeft toevertrouwd. Zelf ervaar ik het overlijden van Anrie bijna als afsluiting van een tijdperk. *Hedman Bijlsma*

Bloemmotieven op schaatsen van Anrie Broere

Drukte een volwassen gezicht gaf, het kreeg een ISS-nummer: 1572-4476

Dit keer zit het bloemmotief Duitsluitend in het hout van de voetstapel en niet op de schenkel zoals bij de schaatsen in de twee vorige afleveringen. De schaats is gemaakt door de Boston Skate Company. Wie daar meer over weet mag het zeggen.

Anrie Broere, als er iemand is die de titel mocht dragen van 'Schaatsoloog' dan was het Anrie wel. Zijn kennis over schaatsen en schaatsenmakers was enorm groot. Het boekje *Schaatsen en Schaatsenmakers in de 19e en 20ste eeuw* was dan ook voor vele schaatsverzamelaars in de tachtiger en negentiger jaren het boek waar ze hun verworven schaatsen mee konden determineren.

Anrie was al vanaf het eerste nummer verbonden aan ons blad *Kouwe Drukte*. Na tien nummers nam hij het stokje over van Niko Mulder en vanaf nummer 13 de taak als hoofd-redacteur. Hij was het die *Kouwe*

en het blad werd opgenomen in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Anrie was als hoofd/eindredacteur erg kritisch, er mocht geen foutje in de tekst zitten. Zoals elke leerkracht eigen is, wist hij nog altijd een onjuistheid te vinden. Hij verzuumde daarbij niet een gedegen uitleg te geven. Daarvan heb ik heel veel geleerd. Anrie is van bijzonder grote betekenis geweest voor De Poolster en het blad *Kouwe Drukte*.

Bernardus Wilhelmus van de Peppel

PS: 'Bernardus Wilhelmus' was een plaagstootje van Anrie bij mijn afscheid van de redactie.

Alle foto's van de schaatsen van Anrie zijn gemaakt door Frans van de Kerkhof

'Ik heb nog iets voor je'

Voor jonge schaatsers is Sven Kramer de absolute vedette. Als niet zo getalenteerd sporter legde ik mij al vroeg toe op het verzamelen van schaatsboeken en later ook van schaatsen. In die verzamelwereld was Anrie Broere voor mij de grote vedette.

Ergens in de zeventiger jaren las ik over hem in de *Schaatskroniek* en ik ontmoette hem voor het eerst tijdens een jaarlijkse Poolster-bijeenkomst in Kamerik. Later belde hij me regelmatig op met de mededeling: *'Ik heb, denk ik, nog wel iets interessants voor je, Tom.'* Meestal werd het pakketje met schaatsboeken dan korte tijd later bezorgd. Anrie heeft dan ook aan de basis gestaan van mijn verzameling.

In 2001 kwam ik in de redactie van *Kouwe Drukke*. Bart van de Peppel en Anrie Broere waren destijds de drijvende krachten van het Poolster-magazine. Met Anrie heb ik zo'n twintig *Kouwe Druktes* mogen maken. In al die jaren heb ik hem leren kennen als een bevroren verzamelaar, altijd vol enthousiasme vertellend over zijn passie. In de loop der jaren groeide onze band en gingen onze gesprekken

veel verder dan over het schaatsen. We spraken veel over onze gezinnen en onze andere gedeelde passie: het onderwijs. Anrie toonde zich altijd zeer betrokken.

Vorig jaar ontmoette ik hem voor het laatst. In de raadzaal van het oude stadhuis van Oudewater gaf hij een lezing voor de Geschiedkundige Vereniging over zijn verzameling. Het was een typische Anrie-presentatie.

Met z'n ouderwetse diaprojector en het bijbehorende schuinhangende scherm wist hij de aanwezigen een lange avond te boeien. Ruim tevoren had hij me nog gebeld: *'Tom, ik heb nog iets leuks voor je. Ik kom binnenkort naar Oudewater.'* Het werd mijn laatste persoonlijke ontmoeting met een bijzondere verzamelaar, die ik vooral heb leren kennen als een mens met een warme persoonlijkheid.

Tom Streng

Optimisme, humor, passie

De afgelopen dagen dwarrelden allerlei – en steeds meer – herinneringen aan Anrie door mijn hoofd. De eerste keer, eind 2002, begin 2003, toen hij mijn hulp – ik woonde tegen de Zaanstreek aan – inriep voor het achterhalen van het wapen van ijsclub Willem Barentsz Thialf in Zaandijk. In de zomer van 2004 toen hij me benaderde voor de redactie van *Kouwe Drukke*, als opvolger van Bart van de Peppel, en ik me op een mooie dag in juli in de tuin van Bart voorstelde aan Anrie, Bart, Minne en Tom. Veel herinneringen aan het intensieve en vaak hectische mail- en telefooncontact om de nummers 21 t/m 30 van *Kouwe Drukke* goed en op tijd te laten verschijnen, en de gezamenlijke voldoening als het weer gelukt was. De goede verstandhouding binnen de redactie, met, als het nodig was, een ‘polderende’ én knopen doorhakende Anrie. Een Anrie die teleurgesteld en verbouwereerd was toen er een ‘scheve schaats’ richting hem werd gereden, en die zeer gelukkig was met de onvoorwaardelijke steun van de redactie. Zijn afscheid van de redactie met een lunch in ‘t Peeske en een wandeling in het prachtige Montferland. Na zijn vertrek de telefoontjes en mails over ‘schaatszaken’ en wat er meer in het

leven is, elke keer weer even vertrouwd.

Op mijn zoeken naar waarom Anrie me zo dierbaar is geworden, kreeg ik antwoord van zijn zoon Hans die Anrie in de herdenkingsdienst schetste als iemand vol optimisme, veel humor, passie en liefde voor mensen.

Marianne van Zijlen

KRIJN rijdt op het IJS

Afbeelding uit “Dichter bij het IJs”, het boekje dat door Anrie werd uitgebracht als afscheidscadeautje op 16 september 1999, toen hij het actieve schoolleven achter zich liet.

Schaatsoloog

Donderdag 3 november was het afscheid van Anrie Broere in de Mariakerk in Didam waarbij ook een aantal Poolsterleden aanwezig was. Het afscheid was in stijl met zijn grote hobby. Op de rouwkaart stond vermeld 'Anrie Broere Schaatsoloog' en de uit houten planken bestaande kist werd op een metalen slee uit de kerk gedragen. De dominee leidde de dienst waarin ook plaats was voor persoonlijke toespraken. Daarin hoorde je de sprekers ook over een andere kant van Anrie, waarvan de meeste Poolsterleden geen weet hadden. Bij de uitgang kregen we nog een herinneringskaart mee in de vorm van een schaatstegel.

In de kaart zat een inlegvel met een dankwoord en de vermelding dat Anrie kortgeleden een website over zijn schaatsverzameling heeft laten maken. <http://anriebroere.voelmuis.nl/>

Al heeft Anrie de site zelf helaas niet meer kunnen zien, doet deze mededeling me toch deugd, want met het overlijden van mensen gaat er altijd een bron van informatie verloren die de betreffende persoon zijn hele leven verzameld heeft.

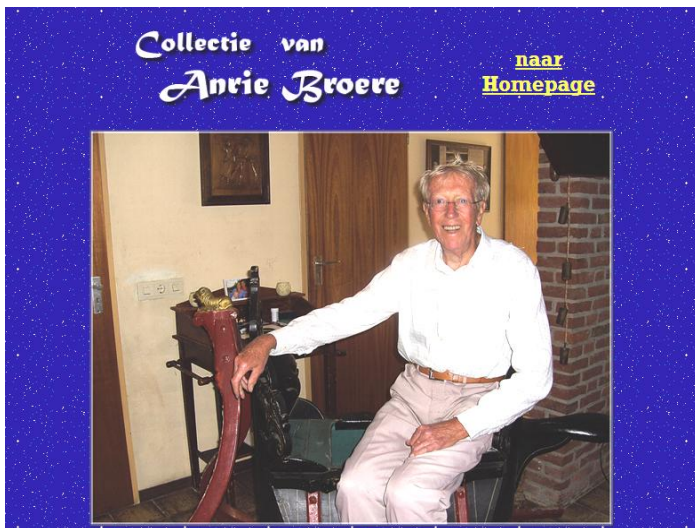
Ook met het overlijden van Jitse Hotsma ging specifieke kennis verloren, in zijn geval over de Friese schaatsenmakers. Hoewel ik Jitse het idee aan de hand deed om zijn kennis in een aantal interviews op beeld en geluid vast te leggen, is het er niet meer van gekomen.

Het overlijden van Jitse en Anrie heeft me doen beseffen dat we eigenlijk van een ieder van ons op de een of andere manier een gesproken archief zouden moeten hebben.

Dat is natuurlijk verschrikkelijk lastig, maar indien iemand van ons een lezing geeft over onze hobby, neem dan in

overweging om die lezing op beeld en geluid vast te leggen, om de specifieke kennis die we in huis hebben niet verloren te laten gaan.

Wim Molenveld

Oude schaatsijzers, bodenvondsten uit Haarlem

Wij beiden zijn rond de zomer in bezit gekomen van drie heel oude schaatsijzers, die gevonden zijn in Haarlem in het Spaarne. Het bovenste ijzer op de foto is in bezit van Frits Locher en de onderste twee van Wim Molenveld. Mede dankzij de artikelen van Niko Mulder in *Kouwe Drukke* weten wij inmiddels meer over de ouderdom ervan. Deze ijzers zijn zeer waarschijnlijk gemaakt vóór 1600. Dat wij beiden vlak na elkaar en van verschillende personen uit Haarlem deze ijzers konden verwerven was een groot toeval. Frits kocht een verzameling oud ijzer na een tip van mede-Poolsterlid Ed Braakman (Ed, nogmaals dank!).

De tip betrof het schaatsijzer dat tussen de oude spijkers, schaatjes, hamers etc. op een foto was afgebeeld. De verkoper hiervan vertelde dat hij zich een 'magneetvisser' noemt en hij dit spul lang geleden bij elkaar 'gevist' had. Tegenwoordig zou het met een magneet hengelen niet meer mogen omdat wat opgehaald wordt, nog al eens als een archeologische bodenvondst wordt aangemerkt. De schaatsijzers van Wim zijn waar-

schijnlijk op dezelfde manier boven water gekomen. Alle drie de ijzers, als ook de andere ijzeren bodenvondsten, zijn buitengewoon goed geprepareerd. Een knap staaltje werk van deze 'visser'.

De echte ouderdom van onze schaatsen is moeilijk te bepalen. Wij denken dat deze ijzers gemaakt zijn vóór 1600, omdat op afbeeldingen op schilderijen, prenten en tegels van rondom 1600 dit type schaatsen niet meer voorkomt; en daarvoor juist wel. Onze schaatsijzers lijken exact op het oude schaatsijzer dat gevonden is bij opgravingen in Amsterdam. Het gaat daarbij om de kromming van het ijzer, de wijze waarop de punt is omgeslagen (om de houten voetstapel) en het opstaande smalle ijzer aan de achterkant, waarin een oog zit. Door dat oog werd een spijker of nagel geslagen om de schaats aan de houten voetstapel vast te maken. Deze schaatsijzers zijn aan de voorzijde breed en van achteren smal.

Een afbeelding van het Amsterdamse schaatsijzer is opgenomen door Niko Mulder in zijn artikel over snavel-schaatsen in *Kouwe Drukke* nummer 37 (december 2009).

*Foto Bureau Monumenten & Archeologie
van de gemeente Amsterdam*

Eigendom	Lengte circa	Breedte ijzer voorzijde	Breedte ijzer achterzijde
Locher	29 cm	11 mm	6 mm
Molenveld	32 cm	8 mm	5 mm
Molenveld	32 cm	12 mm	8 mm

Afmetingen van schaatsijzers uit Haarlem

Andere bronnen die ons houvast gaven bij het bepalen van de ouderdom van onze schaatsijzers waren de volgende.

Op de Poolsterdag in oktober van dit jaar had Hans van der Donck een paar

zeer oude schaatsen uit de collectie van het Westlands schaatsmuseum bij zich. Het waren twee houten voetstapels die pas een paar jaar geleden zijn opgegraven in een oude beerput in Delft. Hans heeft deze schaatsen zeer nauwkeurig beschreven in *Kouwe Drukke* 42 (oktober 2011) en dateert deze schaatsen op circa 1500. In het hout zijn nog enkele stukjes ijzer aanwezig. Ook deze ijzers waren aan de voorzijde om de

voetstapel heen geslagen en liepen aan de achterzijde haaks omhoog; vergelijkbaar dus met onze schaatsijzers.

Bovendien lijken onze schaatsijzers erg op de schaats die is afgebeeld op het drieluik *'De tuin der lusten'* van

Hieronymus Bosch dat in bezit is van het Prado museum in Madrid. Dit schilderij is gemaakt tussen 1480 en 1490. Een afbeelding van deze schaats heeft Niko opgenomen in zijn artikel over de revolutionaire punt-schaats in *Kouwe Drukke* nummer 38 (april 2010).

In zijn boek *Van Glis tot Klapschaats* heeft Wiebe Blauw schaatsen afgebeeld die in Dordrecht zijn opgegraven en zijn gedateerd op circa 1225. Het ijzer van deze schaatsen is aan de voorkant – op dezelfde wijze

als bij onze schaatsijzers – breed uitgesmeed en om de houten voetstapel heen geslagen. Aan de achterzijde is het ijzer ook om de voetstapel heen geslagen; dit is dus anders dan bij onze schaatsijzers. Een vergelijkbaar ijzer (met een beetje hout) is in 1979 door archeologen

gevonden bij een opgraving van een complete middeleeuwse smederij aan de Amsterdamse Nieuwendijk. Het ijzer van deze schaats is circa 10 mm

en komt dus wat betreft dikte overeen met onze schaatsijzers. Op de website *'Het virtuele schaatsmuseum'* van Poolsterlid Bert van Voorbergen is van deze schaats een afbeelding te zien.

De komende jaren zullen we hopelijk nog veel meer te weten komen om een betere inschatting te kunnen maken van de ouderdom van de hierboven beschreven schaatsen en natuurlijk van onze schaatsijzers.

Wim Molenveld

Frits Locher

SCHAATSBIBLIOTHEEK Aflevering 18: 'Drie op een schots'

Ik neem jullie mee naar een boekenmarkt begin september in mijn woonplaats. Ik vind daar bijna nooit iets van mijn gading. Zo ook deze keer. Toch blader ik even in het zondagsschoolboekje *Drie op een schots* van de vroeger bekende veelschrijver K. Norel. *'Ja, je hebt daar wel een duur boekje in handen'*, zegt de koopman achter de kraam. Dan pas kijk ik op de eerste pagina waar in potlood staat geschreven: € 100,--. Als ik de beste man vertel dit een bezopen prijs te vinden, betreft hij onmiddellijk enkele omstanders in het gesprek. *'Deze meneer zegt, dat de prijs te hoog is, maar ik vertel jullie dat dit een unieke aanbieding is. Kijk maar eens op internet. Je vindt dit boekje nooit. Echte Norel-liefhebbers hebben hier heel wat voor over.'* Mijn volgende reactie *'Ik hoef dat boekje ook niet. Het staat wel bij me in de boekenkast en ik weet zeker dat ik er weinig voor heb betaald'* valt helemaal niet in goede aarde. *'Ik daag je uit om dat boekje eens te laten zien, want dat is pure grootspraak.'* Die uitdaging laten we laconiek langs ons heen glijden. Thuisgekomen pak ik meteen het niet al te gave exemplaar (met zo'n kleurig groen papiertje voorin: *'Uitgereikt op Kerstmis 1949'* uit de boekenkast. Het bijbehorende systeemkaartje in de ouderwetse kaartenbak frist mijn geheugen op: gekregen van een goede kennis in oktober 1999 als dank voor een bewezen goede dienst ... En om het

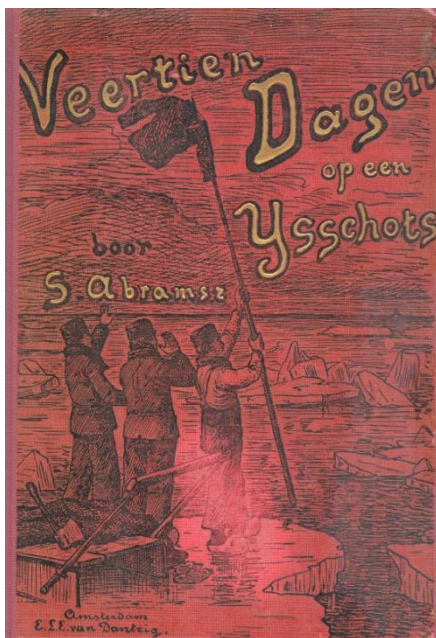
helemaal mooi te maken: zojuist – vlak voor het typen van de eerste regels van deze bijdrage – bestel ik via internet een extra exemplaar voor zegge en schrijve acht euro.

Schokland

Bij het herlezen vielen me enkele dingen op die me eerder waren ontgaan. De titel *Drie op een schots* associeer je natuurlijk met het beroemde – waar gebeurde – verhaal van vader en twee zonen Bording. U weet wel: dat ijselijke avontuur van drie Durgerdammer vissers die in 1849 twee weken lang op een ijsschots over de Zuiderzee rondreven en uiteindelijk in het Overijsselse Vollenhove aan land werden gebracht. Negen dagen na aankomst overleed daar zoon Klaas en nog eens twintig dagen later ook zijn vader Klaas Klaassen Bording. Slechts

zoon Jacob overleefde het drama. Ongetwijfeld kende de schrijver Klaas Norel dat verhaal, al zou het alleen al zijn uit het beroemde kinderboek van Simon Abramsz (*Veertien dagen op een ijsschots*) dat verderop nog ter

sprake komt. Maar Norel deed zijn uiterste best om een eigen bedenksel op te dissen. Weliswaar komen zijn hoofdpersonen ook uit Durgerdam, maar het verhaal speelt – aldus een noot op pag. 6 – in de winter van 1824/'25. Opvallend is bijvoorbeeld hoe de auteur de legende van het Zuiderzeevrouwtje in zijn boek verweeft. Ook de beschrijving van de *'Wintervreugd in Durgerdam'*, inclusief een schaatstocht naar Marken en een hardrijderij in Durgerdam, stond niet meer op mijn netvlies. Maar de hoofdmoot van het boekje herinnert

overduidelijk aan de belevenissen van de Bordings. Hier drijven visser Dral, zijn zoon Kees en diens vriend Peter Blok tijdens het spieringkloppen de zee op. Bij Abramsz zijn de mannen aan het botkloppen *'het geklop op het ijs tijdens de winterse visvangst, waarmee de op de bodem van de Zuiderzee liggende bot of platvis werd opgeschrikt en in netten werd gedreven'*.

Het toeval wil, dat ik in diezelfde maand september geboeid zat te lezen in een prachtig boek over het voormalige eiland Schokland dat ik in de bibliotheek aantrof. We namen ons meteen voor weer eens een bezoekje te brengen aan dat werelderfgoed ('het eiland op het droge') in de Noordoostpolder. En waar liet Norel die tocht van 'zijn' Durgerdammer vissers eindigen? Precies: op Schokland, waar de burgemeester tijdens een wandeling plotsklaps de havenmeester op iets wijst: *'Daar, zie je dat zwarte op die schots?'* Het boek eindigt met de zin: *'Allebei slapen, jongens jullie bent nu fijn op weg naar beterschap.'* Kees en Peter overleven deze barre tocht. Vader Dral niet. Die ene alinea in het slothoofdstuk maakt deze uitgave tot een prototype van een zondagschoolboekje: *'Hij had jullie met zijn duffel toegedekt,'* vertelt de vrouw. *'Hij heeft z'n leven voor jullie gegeven.'*

Jakobus

Waarom Norel destijds koos voor een gefingeerd verhaal weten we niet. Misschien wilde de uitgeverij geen

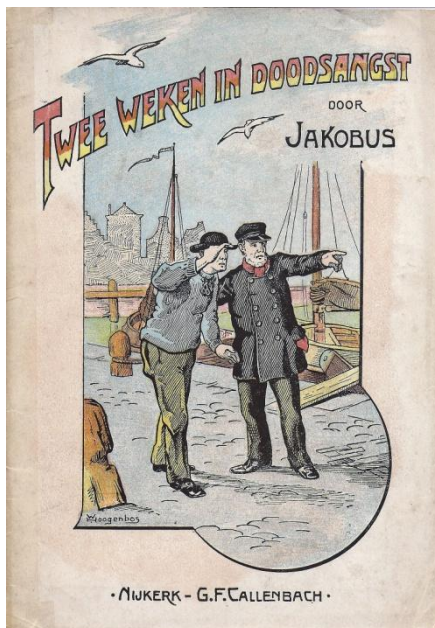
copyright-problemen omdat er al tientallen jaren verschillende drukken van het boek van Abramsz circuleerden. Maar wellicht kreeg de auteur ook gewoon het verzoek van de uitgever een typisch zondagsschoolboek te maken. Eén met een boodschap dus.

Het kinderboek *Veertien dagen op een ijsschots* van S. Abramsz – de bekendste publicatie over het ontroerende verhaal van de Bordings – is een ander type boek. Noem het maar een spannend jongensboek dat de kinderen de ogen moest openen voor het gevaarlijke leven van de zeevissers. Het verscheen voor het eerst in 1898: *'Het verhaal, dat hier volgt, werd mij reeds als kind door mijn Vader verteld.'* Door de jaren

heen werd het een 'bescheiden bestseller'.

Trouwe Poolster-bezoekers van de verzameldag in oktober zullen zich herinneren, dat onze toenmalige – helaas in 2006 overleden – medeverzamelaar Klaas Bording (inderdaad een nazaat van...) eens een kleine verzameling publicaties toonde. Ik herinner me niet meer of toen ook het boekje *Twee weken in doodsangst*

van ene Jakobus werd getoond. Een tijdje geleden achterhaalde ik een tweede druk die volgens het inlegvel in 1908 als 'Kerstgeschenk' in Rotterdam aan Lena Brusgaard werd gegeven. Ook Jakobus creëerde een stichtelijk werkje, dat recentelijk nog in een reprint is uitgegeven. Veel mensen weten niet dat de 'bron der bronnen' al in 1849 verscheen. Toen publi-

ceerde ds. H. Uden Masman aan de hand van aantekeningen het *Authentiek verhaal der wonderbare redding van Klaas Klaassen Bording en zijne beide zoonen*.

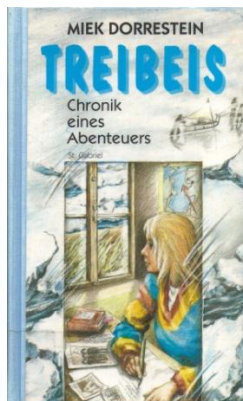
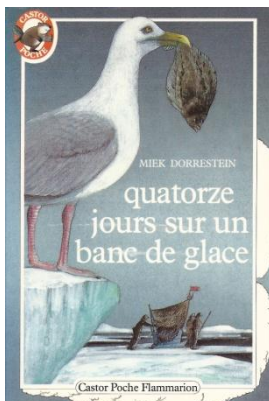
Zee van ijs

Een jaar geleden attendeerde de scribent van de rubriek *Boek en Zopie* in dit blad al op de verschijning van het boek *Een zee van ijs*. De ondertitel *Een waargebeurd overlevingsdrama op een bevroren Zuiderzee* maakt al duidelijk dat de auteur van dat boek ook het verhaal van de drie ijsvissers uit Durgerdam als vertrekpunt koos. Michiel van Straten deed dat bijzonder knap, Hij reconstrueerde als het ware het onvoorstelbare avontuur. Daarbij reisde hij niet alleen af naar het verleden maar gaf het boek een hedendaagse dimensie door de gehele route met zijn zeilboot af te leggen. Via gesprekken in Durgerdam en Vollenhove bezorgde hij het uitstekend geïllustreerde boek nog een extra meerwaarde. Warm aanbevolen deze

uitgave van Hollandia in Haarlem 2011 (2011)!

Dorrestein

Ik eindig met een eigentijds kinderboek. In 1986 publiceerde Miek Dorrestein haar zoveelste historische jeugdboek dat dezelfde titel meekreeg als het boek van Abramsz: *Veertien dagen op een ijsschots*. Dit 'waar gebeurde verhaal rond de Zuiderzee' begint met Jacobien Bording, die op school te horen krijgt dat ze een spreekbeurt moet houden. Thuis vindt ze – verborgen in de boekenkast – een klein vergeeld boekje met 'Verzen van de Noord-Hollandsche Visschersvrouw Elsje Bording'. Uit dat boekje citeert haar vader het begin van het gedicht *Veertien dagen op een ijsschots*. Dan duurt het maar even of Jacobien en haar vader zijn in de ban van een speurtocht naar het verleden van drie verre voorouders. Dat dit thema ook interessant kan zijn voor niet-Nederlanders bewijzen twee vertalingen die inmiddels in de boekenkast staan. In de Franstalige serie *Castor Poche* verscheen in 1988

Quatorze jours sur un banc de glace.

En in Oostenrijk publiceerde Verlag St. Gabriel in 1991 het boek *Treibeis* met als ondertitel *Chronik eines Abenteuers*. Inmiddels bekend deze boeken-verzamelaar volmondig dat hij zich – net als Jacobien bij het voorbereiden

van haar spreekbeurt – helemaal in de geschiedenis van de Bordings heeft vastgebeten. Een fascinerend verhaal dat al ruim anderhalve eeuw tot de verbeelding van menig lezer heeft gesproken.

Hedman Bijlsma

Een index voor *Kouwe Drukke*

Internet is tegenwoordig één van de belangrijkste media voor informatie. Maar het is niet altijd even makkelijk de juiste informatie te vinden. De hoeveelheid resultaten is vaak dermate groot dat het gebruikers ontmoedigd om nog verder te zoeken. Zo geeft het googelen op ‘schaatsen’ al meer dan 5 miljoen hits. Om al deze resultaten daadwerkelijk langs te lopen, is onbegonnen werk. Wat het zoeken wel kan vergemakkelijken, is meer en betere zoekargumenten te hanteren en anders te gaan zoeken. In dat laatste geval kan gebruik worden gemaakt van bestaande links en indexen op internet zoals ‘startpagina’.

Wat geldt voor internet, geldt eigenlijk ook voor *Kouwe Drukke*. Inmiddels zijn sinds het eerste nummer in december 1997 al 42 boekjes verschenen met een totale inhoud van 1572 pagina's op A5-formaat. Alles tezamen, een flink boekwerk! Voor de verzamelaar en onderzoeker is het een belangrijk naslagwerk geworden. Maar het zoeken in al deze boekjes is niet altijd even gemakkelijk. De inhoudsopgave geeft daarbij nog enig houvast.

Gelukkig zijn de boekjes ook digitaal

op de website verschenen. Dit heeft de toegankelijkheid sterk verbeterd en geeft nog meer mogelijkheden tot zoeken.

Ook bestaat er een index van *Kouwe Drukke*. In dit boekwerkje is per rubriek/thema/onderwerp de index opgenomen van de eerste 17 nummers. Een heel handig naslagwerkje om snel te kunnen zoeken. Echter deze editie dateert al van april 2003. Inmiddels zijn er 25 nummers bijgekomen. We waren dan ook zeer verheugd dat Edith Wassenaar bereid was de index te actualiseren en uit te breiden tot de huidige 42 nummers. Het resultaat mag er wezen. Edith, heel erg bedankt!

De index is op te vragen bij redactie@stichtingdepooster.nl. We zoeken nog naar een manier om de index beschermd – dat wil zeggen: alleen voor leden – op het web te zetten.

Theodoor van der Kooi

Koninginneschaatsen van Geert Ruiter uit Bolsward

Onlangs ben ik in het bezit gekomen van een paar vrijwel ongebruikte Koninginneschaatsen van

schaatsen in ieder geval na 1903 moeten zijn gemaakt omdat dit jaartal op de sticker staat.

Helaas is de sticker gedeeltelijk vergaan en is een deel van de tekst en

Geert Ruiter uit Bolsward (1861-1916). De houten van de schaatsen zijn voorzien van het bekende brandmerk en in de ijzers is het merk G. RUITER Fa. G.S. RUITER BOLSWARD ingeslagen. Het leerwerk en de messing voetplaten verkeren in nieuwstaat. Op één van de schaatsen zit nog een restant van de originele sticker (zie foto).

De sticker is wit van kleur met gouden letters. Uit de tekst op de sticker kun je opmaken dat de

de afbeelding niet meer te zien.

Wie van de Poolsterleden weet hoe de volledige tekst op de sticker luidt en welke afbeelding er op staat?

Hans van der Donck E: jd52@live.nl

De Zuid-Hollandsche IJsvereniging (vervolg)

In Kouwe Drukke nr. 42 werd aandacht besteed aan het ontstaan van de Zuid-Hollandsche IJsvereniging, afdeling 's-Gravenhage in 1891 en de uitgave door de ZHIJ van de eerste map Terreinkaarten voor Schaatsenrijders in 1894.

In dit hoofdstuk aandacht voor de periode tot de oprichtingsvergadering van de Provinciale Bond op 25 november 1893 en de invoering van het districtenstelsel.

Aan het einde van de strenge winter 1890-'91 werd de ZHIJ opgericht. De zomermaanden gebruikten de bestuursleden om zoveel mogelijk bekendheid te geven aan hun ideaal. De ijsclubs in de regio werden benaderd met onder andere circulaire's waarin de doelstellingen van de ZHIJ nog eens werden toegelicht. De heer Margadant, de oprichter en voorzitter, liet zich uitnodigen op jaarvergaderingen van diverse ijsclubs om de ZHIJ onder de aandacht te brengen.

Op de eerste jaarvergadering van de ZHIJ in november 1891 is er nog geen mededeling over de reeds aangesloten ijsclubs. Een opvallend detail uit die vergadering is de gunstige beschikking door domeinen op het verzoek om de Boschvijvers onder beheer te mogen hebben. Op deze vijvers schaatsen ook de leden van de Koninklijke familie.

De statuten van de ZHIJ werden in december in de *Staatscourant* opgenomen. Over het jaar 1892 is

slechts één mededeling gevonden, een ijsbericht van de ZHIJ in het *Leidsch Dagblad* van 25 januari 1892:

Geldend zoo de dooi niet al te sterk wordt.

Den Haag-Leiden (de Schenk) geheel geveegd. Vertrouwbaar en zeer aan te bevelen. Bij Duivenvoorde houdt het beheer der ZHIJ op. Westland, overal betrouwbaar; ijs goed; enkele plekken hobbelig. Voor uitstapje op Zondag zeer aan te bevelen. Zijn de ingewonnen berichten over het ijs om Leiden gunstig, dan zal Zondag onder leiding van het bestuur een feesttocht ondernomen worden naar Leiderdorp, over de Meerburgsche vaart. Heen en weer 5 uren rijdens, één uur rust te Leiderdorp.

In 1893 zijn er de nodige berichten. Allereerst de feesttocht op de schaats vanaf de Boschvijver naar Noordwijk:

Een honderdtal leden ondernam op zondag 8 januari de tocht vanuit Den Haag, waarvan echter de grootste helft het op het Galgewater bij Leiden tegen de sterke wind opgaf. Met 25 leden reed men Noordwijk binnen, onder fanfare der 4 trompetters, die de tocht meemaakten. Men werd verwelkomd door het bestuur der Noordwijksche IJssvereniging. Het tochtje gaf aan alle deelnemers – onder wie enkele dames – grote voldoening. Dat de ZHIJ goed voor haar leden zorgt, blijkt ook daaruit, dat met het oog op de reis naar Noordwijk 30 arbeiders de gehele zaterdagnacht hebben gewerkt om de baan goed te maken en te houden.

Op weg naar een Bond

Begin maart heeft het bestuur van de ZHIJ de ijsclubs uit de omtrek uitgenodigd ter bespreking van de gemeenschappelijke belangen. Behalve het genoemde bestuur verschenen de afgevaardigden der verenigingen uit Katwijk a/d Rijn, Leidschendam, Loosduinen en Naaldwijk, terwijl voor de Leidsche IJssclub de heer A.F.H. van der Stok tegenwoordig was.

Ondanks alle goede bedoelingen van de ZHIJ is het aantal aangesloten ijsclubs nog onvoldoende, waardoor de kwaliteit van de aangelegde banen achter blijft. Er zijn tussen de grotere steden nog teveel slecht onderhouden gebieden. De ZHIJ zal zich de

komende maanden in verbinding stellen met de besturen van de ijsclubs uit Delft, Rotterdam, Voorburg, Wateringen, Poeldijk, Monster, Vlaardingen, Maassluis en Voorschoten om te komen tot een overeenkomst. Voor in het najaar zal een algemene vergadering worden uitgeschreven met als voornaamste doel te komen tot een Zuid-Hollandsche Bond van IJssverenigingen. Op de vergadering daarvoor in oktober gehouden zijn vertegenwoordigd de afgevaardigden van de ijsclubs uit Katwijk-Binnen, Katwijk aan Zee, Lisse, Oegstgeest, Noordwijk, Sassenheim, Oudshoorn (Rijnstreek), Leidschendam, Loosduinen, Poeldijk, Naaldwijk, Schipluiden, Wateringen, Delft, Ketel en Vlaardingen.

Na veel discussie werd met algemene stemmen tot oprichting van een Bond besloten. In een voorlopig reglement werden de belangrijkste doelstellingen neergelegd. Het al bestaande reglement van de ZHIJ, afd. 's-Gravenhage ondergaat daarvoor nauwelijks enige wijziging. De belangrijkste punten zijn:

- *Het bevorderen van het verkeer door het in beheer nemen van onbeheerde baanvakken.*
- *Het opwekken tot oprichting van ijsverenigingen in alle plaatsen der provincie, welke door onderlinge samenwerking een aangesloten net van banen kunnen vormen.*
- *De aangesloten verenigingen behouden volkomen zelfstandigheid, zij zullen 5% van de jaarlijks*

ontvangen contributie storten in de Bondskas.

- *De afgevaardigden der aangesloten verenigingen vormen het bondsbestuur, dat uit zijn midden een uitvoerend comité van 4 leden kiest. Op de komende vergadering, in de tweede helft van november hebben de burgemeesters der Zuid-Hollandsche gemeenten, evenals leden van niet aangesloten verenigingen vrije toegang.*

- *De leden van de Bond kunnen zich kosteloos en vrijelijk bewegen op alle banen van alle afdelingen.*

- *Voor rekening van de Bond zullen ijskaarten van Zuid-Holland in 6 of 7 bladen worden gedrukt en in de handel gebracht, welke voor leden tegen een verminderde prijs beschikbaar zullen zijn. Deze kaarten, welke het doen van tochten zullen bevorderen, worden zo nauwkeurig mogelijk ontworpen en in elke gemeente geverifieerd; zij geven alle wateren aan, waarop banen liggen of getrokken kunnen worden.*

Op 25 november 1893 komen afgevaardigden van vijftien ijsverenigingen naar Den Haag voor de oprichting van een Bond. De vergadering staat opnieuw onder leiding van de heer Margadant. De besluiten die worden genomen zijn als volgt:

Het Bondsbestuur bestaat uit de afgevaardigden der aangesloten verenigingen, waarvoor elk verenigingsbestuur er jaarlijks één aanwijst. Uit het Bondsbestuur wordt een Uitvoerend Comité van 7 personen gekozen, zoveel mogelijk uit verschil-

lende delen der provincie.

Toegetreden de ijsverenigingen uit 's-Gravenhage, Sassenheim, Lisse, Noordwijk, Leidschendam, Loosduinen, Naaldwijk, Schipluiden, Ketel, Maassluis en De Lier. Delft trad voorwaardelijk toe, evenals de Rijnstreek, Voorschoten en Kratingen.

Daar niet alle verenigingen hun afgevaardigden een voldoende mandaat hadden verschaft, kon het Bondsbestuur niet gevormd worden. Om echter direct met de Bondsarbeid te kunnen beginnen werd besloten het bestuur van de afdeling 's-Gravenhage der ZHIJ als voorlopig Uitvoerend Comité te machtigen. De naam van de Bond blijft de Zuid-Hollandsche IJssvereeniging.

Onder dezelfde naam komt er een afdeling Den Haag met een eigen bestuur. De eerste jaren is de heer W.F. Margadant voorzitter van beiden IJssvereenigingen.

Nog net voor het einde van het jaar komen de afgevaardigden opnieuw bijeen in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Gravenhage. Het eerste agendapunt was de samenstelling van de districten; het resultaat was als volgt:

- I. District Den Haag, waarbij Leiden en Rijswijk, commissaris de heer W.F. Margadant.
- II. District Leidschendam, waarbij Voorburg, Stompwijk en Voorschoten, commissaris de heer P. Duijvendijk, burgemeester van Stompwijk.

- III. District Sassenheim, waarbij Lisse en Warmond, commissaris de heer H. Hoog.
- IV. District Naaldwijk, waarbij Monster en Loosduinen, commissaris de heer K. Bottema.
- V. District Schipluiden, waarbij Delft, Wateringen en De Lier, commissaris de heer F. Snel.
- VI. District Maassluis, waarbij Vlaardingen en Ketel, commissaris de heer Dirkzwager.
- VII. District Noordwijk, commissaris de heer W.C. Hoyer.

Vervolgens werd het huishoudelijk reglement vastgesteld. Nu moest nog een bestuur worden gekozen uit en door de leden van het Uitvoerend

Comité. Gekozen werden:

Voorzitter, de heer W.F. Margadant, van Den Haag.
 Secretaris, de heer W.C. Hoyer, van Noordwijk.
 Penningmeester, de heer H. Hoog, van Sassenheim.

De leeftijd van het Gewest Zuid-Holland van de K.N.S.B. wordt berekend vanaf 25 november 1893 de datum waarop de overkoepelende organisatie werd opgericht. In sommige provincies begon men met het oprichten van een Ijsbond en ging men daarna zoeken naar ijsverenigingen om zich aan te sluiten. De eerste periode, van 1891 tot 1893, is door de het Gewest Zuid-Holland echter nimmer meegenomen, zelfs niet in het jubileumboek van het Gewest uit 1993. Het is net als bij een pasgeborene. De dag van de geboorte is de verjaardag en we beginnen niet te tellen nadat de baby heeft leren lopen.

Aad van den Ouweelen

Reacties op artikelen uit KD42 en een oproep voor KD44

Streepjescode

Op het artikel over streepjescode als halsversiering kwam nog een tweetal reacties binnen. Frits Locher reageerde met schaatsen van Filip Stijnis met de code zoals in het artikel opgenomen. In dit geval gaat het zelfs om een dubbele krulschaats en de initialen FS laten

zich lezen als je voor de schaats staat. Een prachtig paar om in je bezit te hebben.

Alex Kampinga meldde zich zelfs met twee paar schaatsen met streepjes in de hals. Het eerste paar heeft dezelfde streepjescode zoals die bekend is van Willem Stijnis, echter de krul ontbreekt en is vermoedelijk afgezaagd.

Dit is heel goed mogelijk, zoals we in

het boek van Wiebe Blauw op blz 282 kunnen lezen.

Het tweede paar is van J.G. Koch met het merkje zakhorloge, al is de tijd moeilijk af te lezen. Dit zal zonder twijfel drie uur geweest zijn. Ook nu is de streepjescode weer gelijk aan de code zoals in het artikel in KD42 beschreven. Het is een paar met een hoge krul.

Heulenaars, een oproep

In het volgende nummer zal Hans van

der Donck een artikel aanleveren over de familie Van den Bosch uit Kwintsheul en Schipluiden. Hij heeft hierover aanvullende gegevens en zou graag foto's ontvangen van Heulenaarschaatsen en hun merkjes. Graag hierover contact met hem opnemen, zodat hij een artikel kan aanleveren over deze mooie maar ook zeldzame schaats. Indien u niet meer precies weet hoe deze schaats er uit ziet dan verwijs ik u maar naar het overbekende boek van Wiebe op blz. 61 onder het kopje '*Lepelschaats*'.

Schaats met zwevende voetstapel

Hierover schreef Teun Wanink een artikel en hij ontving een foto van een paar dat Frits Locher in zijn bezit heeft. Frits meldde daarbij het volgende: *'In KD 42 op bladzijde 13 staat jouw artikel over de Amerikaanse schaats met zwevende voetstapel. Ik kan je er niet veel over vertellen behalve het volgende. Ik heb in bezit een paar kinderschaatsjes met zo'n zwevende voetstapel, gemaakt door N.C. Sanford uit Meriden Connecticut, USA. Ze zijn 22 cm lang. Het stempel van Sanford staat niet in het ijzer, maar in de onderkant van het hout. Deze schaatsjes zijn oud. Het patent hiervan is op 29 juni 1852 verleend, dus ze zijn vanaf die tijd gemaakt tot mogelijk 1875, het jaar waarin Sanford stopte. Helaas heb ik niet meer info voor je. Ik ben benieuwd naar wat je te weten komt.'*

Ook Niko Mulder heeft de schaatsen van Sanford. Net als bij Frits zijn ze gestempeld in de voetstapel.

Daarnaast bezit Niko nog schaatsen met een zwevende voetstapel uit de fabriek van B. & O. Liberg uit Rosenfors, Zweden. Ze wijken af van bovenstaande exemplaren omdat ze geen 'pootjes' hebben.

Niko's schaatsen zien er niet uit. Toch moeten het ooit leuke dames-schaatsjes zijn geweest, zoals blijkt uit afbeelding no. 12 uit de catalogus van

Liberg uit circa 1880. In Rosenfors maakten ze ook 'zwevers' op pootjes zoals onderstaande damesschaatsen (Liberg no. 11) uit de collectie van het Eskilstuna Museum.

Weer een andere variant op de zwevende voetstapel was Liberg no. 17 uit hetzelfde museum.

Al met al nam Liberg tussen 1865 en 1880 maar liefst tien verschillende 'zwevers' in productie en daarbij zijn hun schaatsen met metalen voetplaten niet eens meegerekend!

Onbekend merkje

Op blz 25 liet Teun ons een merkje zien waar nog weinig over bekend was. Dit merkje is Duits volgens Wiebe Blauw. Gebr. Fluss G.F. Remscheid ± 1890. Zodat Teun bij deze schaatsen nu ook weer enige achtergrondinformatie heeft.

Schaatsen met ringen

Ook op het derde artikel van Teun op blz. 9 kreeg hij reactie. Dries Kroos melde een aantal Amerikaanse schaatsen in bezit te hebben die eveneens zijn voorzien van ringen. Of er een direct verband is tussen deze Amerikaanse schaatsen en de schaatsen die Teun ons liet zien was niet erg aannemelijk. Datzelfde geldt voor de kinderschaatsen met ringen uit de verzameling van Niko Mulder. Deze

skeleton skates zijn niet van gisteren getuige het stempel. Het betreft een Amerikaans patent van Barclay & Bontgen uit 1849.

Overige oproepen uit KD42

Alex Kampinga kreeg op zijn oproep 'zonder sterren' op blz 17 geen reacties en ook Hans van der Donck kreeg geen opmerkingen of aanvullingen op zijn artikel 'Schaatsen uit een Delftse beerput'.

Mijn aanwinst uit KD42

In dit artikel stonden twee posters centraal. Dat onze

hoofredacteur een oplettend man is bleek nu weer, want hij kon melden dat "Copyright AVROS Amsterdam" ook staat op de poster van A. Kermer. Deze poster is veel bekender en bovendien uitgevoerd in dezelfde techniek, waardoor we mogen aannemen dat de poster afgedrukt in KD42 ook van zijn of haar hand afkomstig is. *M. van Klaveren*

Scandinavisch of niet?

Kort geleden zag ik op Marktplaats een paar schaatsen dat ik graag in mijn bezit wilde hebben. Dus een poging gedaan en met succes afgesloten. Het betreft een paar schaatsen met doorgedraaide krul waarvan het breedste gedeelte 24 mm is.

De hoogte van de voetstapel is fors, namelijk 31 mm. Maar nu mijn vraag: Is dit gezien de voetstapel nu een Scandinavische uitvoering of komen zulke dikke houtjes ook elders voor? Ik hoor het graag.

Alex Kampinga

Lubberding

Hierbij een drietal foto's van een paar schaatsen die ik de revue wil laten passeren. Het paar heb ik

voorzien van nieuwe koperen platen. Speciaal is wel de montage van het schaatsijzer. Aan de voorkant met een klink, dat komt wel vaker voor. Maar aan de achterkant is het ijzer smaller

gem
aakt
en in
de
kope
ren

hakplaat vastgezet. Zolang het nieuw is geloof ik graag dat het werkt, maar bij regelmatig gebruik zal het gat

uitlubberen. Dit was bij de oude hakplaten ook het geval. Deze verbinding heb ik nog niet eerder gezien. Wie wel?

Alex Kampinga; foto's Frits Locher

Op Breinermoores in Waddinxveen?

Deze fotokaart is in februari 1929 verstuurd vanuit Waddinxveen. Maar of hij ook in dit schaatsenmakersdorp is genomen is niet bekend. De jongedames hebben zwierschaatsen en zo te zien Ouderkerkse schaatsen onder. De jongen achter de twee dames links draagt Breinermoor-schaatsen. Wad-

dinxveense
schaatsen
van Ge-
broeders
De Rooij
zijn hier
niet te be-
kennen.
Wie her-
kent de lo-
catie op
deze foto?
*Hans van
der Donck*

Het geheim van de twee medailles

Sinds kort ben ik in het bezit van twee schaatsmedailles, beide met een lintje en een diameter van vier centimeter. Op beide staat op de voorzijde een schaatsend paar. Op de achterzijden van de medailles is een palmtak gegraveerd met de volgende teksten:

- N.V. IJ.N. 2^e Prijs 17-1-'14
Schoonrijden
- N IJ. Schoonrijden 1^e Prijs
28-1-1917

De aankoop van de medailles ging wel met de nodige twijfel gepaard. De verkoper wilde niets van zijn prijs af-

doen, ook al zo vervelend! Hij beweerde dat het bijzondere stukken waren. Hij was ze als munten- en penninghandelaar nooit eerder tegengekomen. Het leken zeldzame exemplaren, en daar moet je nu eenmaal een prijs voor betalen. Mijn nieuwsgierigheid was ondertussen gewekt en ik besloot ze ten lange leste te kopen, met de bedoeling om achter de geschiedenis van de medailles te komen. Welke organisatie en wie

zouden erachter schuil gaan? Dat moest toch niet zo moeilijk zijn uit te vinden. Je begint natuurlijk eerst de gegevens op de medailles op een rijtje te zetten en dan kom je al een eindje.

De medailles zijn waarschijnlijk na een parenwedstrijd uitgereikt. De medailles zijn van zilver. Mogelijk betrof het een wedstrijd voor leden van de organiserende vereniging. De initialen zijn waarschijnlijk die van de organiserende ijsclub. Zijn dit initialen van één ijsclub die daar misschien wat slordig mee omspringt? De ene keer N IJ en de volgende keer N V IJ N, of is de naam in die periode veranderd? Geven de kleuren van de lintjes ook nog aanknopingspunten? De ultieme vraag is natuurlijk wie de winnaars van de twee wedstrijden waren. Het is niet uitgesloten dat het maar één paar betreft. Als het twee verschillende paren betreft dan is het al erg toevallig dat de medailles van deze figuren bijna een eeuw later gebroederlijk naast elkaar in het doosje van een handelaar lagen. Voorlopig houden we het daarom op één paar.

Nu het echte speurwerk

Wat kun je in de in de literatuur vinden? Het belangrijkste boek dat de laatste jaren over deze tak van het schaatsen is verschenen, is dat van Couwenhoven en Snoep. Het werd in 1996 uitgegeven als gedenkboek bij het 50-jarig jubileum van de Landelijke Vereniging van Schoonrijders (LVS) met de wat algemene titel *Het Schaatsenrijdersboek*. Deze vereniging werd in 1946 opgericht toen men zich

zorgen maakte over het teloor gaan van deze schaatstraditie, en zet zich in om het schoonrijden te bevorderen. Het boek beperkt zich gelukkig niet tot de vijftig jaar dat deze vereniging bestond, maar het gaat terug tot de vroegste tijden van de schaatssport. Op bladzijde 52 lezen we dat in de winter van 1908 op talrijke plaatsen schoonrijwedstrijden werden gehouden. Zo hield de Naardensche IJclub een wedstrijd voor leden. De vraag rijst of de initialen N en IJ op de medailles op deze ijsclub slaan?

Een apart hoofdstuk gaat over de winter van 1917, de winter van de ongebreidelde ijspret, die eind januari losbarstte. Overal vonden schoonrijwedstrijden plaats, waarvan er enkele genoemd worden, maar geen wedstrijden in Naarden. En dus ook niet de wedstrijd die volgens mijn medaille op 28 januari, één dag na de elfstedentocht, misschien in deze plaats verreden is. Wel worden de nationale kampioenen schoonrijden vermeld met de plaatsen waar de wedstrijden plaats vonden. En we zien dat in 1928 de heer Lautenbach in Naarden kampioen werd en in 1929 in dezelfde plaats mej. van Wijngaarden. In Naarden bleef men dus actief. Maar nu is onze bron helemaal uitgeput.

Waar kunnen we verder nog zoeken?

Voor de hand ligt om eerst maar eens te sneuven in de gedenkboeken van de KNSB. Het boek *Niet over één nacht ijs* van Bijlsma en Verbeek dat in 1982 verscheen toen de KNSB honderd jaar bestond wijdt in het hoofdstuk *Het is*

alles aan 't zwieren wel enige aandacht aan het schoonrijden, maar

het helpt ons niet verder. Dan eens bladeren in het lijvige gedenkboek dat de vicevoorzitter van deze bond, de heer Van Laer, schreef in 1932 toen de KNSB vijftig jaar bestond. Per jaar wordt verslag uitgebracht van de activiteiten van de vereniging. Uitgebreid staat de auteur stil bij het jaar 1916-1917. Het was het jaar met veel wedstrijden in hard- en schoonrijden, zoveel dat zelfs de KNSB er niet meer uit kon komen. In dat chaotische jaar werd op 28 januari ook een schoonrijdwedstrijd gehouden waarbij mijn medaille werd uitgereikt, maar niets hierover in het gedenkboek. Het is een boek met veel bijlagen, waaronder overzichtslijsten van kampioenswedstrijden van het schoonrijden vanaf het begin van de vorige eeuw. Maar behalve de hiervoor al genoemde wedstrijden komt Naarden in de bijlagen niet voor. Wel zijn enkele verenigingsmedailles voor wedstrijden in het schoonrijden

afgebeeld, maar niet de mijne. Op 1 januari 1928 werden de landelijke kampioenwedstrijden schoonrijden voor heren gehouden, in Naarden, maar de auteur vergeet te vermelden dat deze in deze vestingplaats plaatsvonden. Ruim een jaar later, namelijk op 20 januari 1929 vonden die zelfde wedstrijden in Naarden plaats, maar nu voor dames. In de hele affaire zit geen schot. In bij een KD uit 1999 toegevoegde lijst van jubileumboeken van Nederlandse ijsclubs komt de Naarder ijsvereniging ook niet voor, anders had je daar misschien iets van onze gading kunnen vinden. Maar mooi niet.

Nog even in het fraaie nieuwe boek van Wiebe Blauw over schaatsenmakers gekeken. Je weet tenslotte nooit. Op pagina 257 vinden we dat er ooit, en we moeten dan denken aan de periode van 1850 tot 1900, een smid

in Naarden woonde die schoonrijkschaatsen maakte. Daarmee houdt het op. Maar we weten hieruit in ieder geval dat in deze plaats belangstelling voor het schoonrijden bestond. Anders ga je je toch niet toeleggen op het maken van schoonrijkschaatsen?

Het mooie boek van Couwenhoven en Snoep *100 jaar Winter*, het gedenkboek dat in 1995 verscheen toen het gewest Noord-Holland/Utrecht honderd jaar bestond, had mij misschien kunnen helpen. Maar tevergeefs. De Naardense IJsclub, die opgericht is op 1-10-1907, is namelijk nooit aangesloten geweest bij het gewest Noord-Holland-Utrecht, zo vinden we achterin dit werk vermeld.

Opsporing verzocht

Wie weet waar deze wedstrijden plaats vonden en wie deze won?

Minne Nieuwhof

Winterpuzzel

Tijdens de afgelopen najaarsbijeenkomst had ik een zegelvel meegenomen met de vraag wie mij kon zeggen wie de schilder is van het hier afgebeelde schilderij.

Het kunstwerk doet sterk aan Barend of Hendrick Avercamp denken. Dat was dan ook het eerste wat Ed Braakman en Edith Wassenaar zeiden. Helaas gaf bij beiden spoorwerk thuis ook geen uitsluitsel.

Ik heb zelf met Google Afbeeldingen het internet doorzocht met zoekopdrachten naar Avercamp, Adriaen

van de Venne, Arent Arentsz, Aart van der Neer en Adriaen van de Velde. Ook allerlei aanverwante zoekacties brachten nog geen verder uitsluitsel over dit schilderij.

Zelfs Pieter Roelofs, conservator 17e-eeuwse schilderkunst en organisator van de tentoonstelling *Hendrick Avercamp: de meester van het*

ijsgezicht komt er niet uit. Volgens hem lijkt het schilderij inderdaad terug te gaan op Avercamp, maar hij kent het specifieke werk niet.

Jan van Goyens *Rivierlandschap met veer en molen* uit 1625 (© Stiftung Sammlung E. G. Bührle, Zürich) heeft nog het meest weg van de afbeelding, maar is in de zomer geschilderd.

Wonderlijk toch dat Benin – een land in Afrika – een winterlandschap op een zegel heeft staan dat tot op heden niet bekend is. Wie oh wie weet meer??

Caroline van Staaveren

Posten en Stempels (15)

Eerst even een paar aanvullingen op eerdere posts en stempels. Uit KD14 is de schaatser op de zegel van de Noorse sportfederatie opgespoord: het is Sverre Haugli. Met dank aan mijn Noorse verzamelvriend Stein. In KD27 (in de P&S1) en KD38 maak ik melding van Turkse postzegels waarop de schaatser verkeerd de bocht neemt.

15.1 Pootje over naar links op Turks stempel

Nu heb ik uit 2002 een stempel opgeduikeld waaruit blijkt dat ze ook goede bochten kunnen nemen (15.1).

In het oktobernummer gaf ik nog aan dat ik wel een keer kon overslaan; er was niet zo heel veel te melden. Dan blijkt maar weer dat het kan vriezen of dooien, want er ligt weer een aardige stapel zonder dat er een grote aanleiding is geweest.

15.2 Zegel uit Mozambique met rechtsonder Martina Sablikova

In KD40 maakte ik al melding van velletjes met schaatsers uit 2010 uitgegeven door Mozambique, ik heb er nog twee gevonden. Eén met een zegel met onder andere Martina Sablikova (15.2) en een tweede van Ireen Wüst.

Uit Siera Leone komt een velletje met een zegel waarop Shani Davis schittert (15.3 en 15.4). De opzet is een leuke: het velletje doet denken aan een schetsboek waarop mooie momenten van de Olympische Spelen getekend. Jammer dat je er dan geen één Nederlander op vindt.

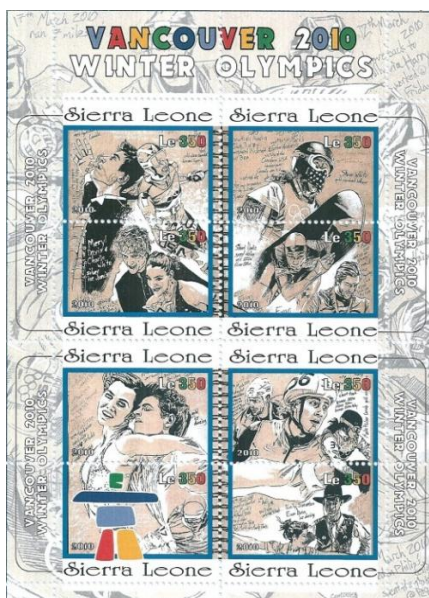
15.4 Detail van 15.3 met Shani Davis

Op een velletje van de Comoren uit 2010 kunnen we Chad Hedrick terugvinden (15.5).

15.5 Chad Hedrick op de Comoren

Je vraagt je af hoe dit soort velletjes

15.3 Sierra Leone met – even zoeken – onder andere Shani Davis.

tot stand komen. Vaak zijn ze gericht op de buitenlandse verkoop.

Gelukkig zijn er ook landen die meer met schaatsen hebben en er zelfs een afstempeling van maken. Als je dan met de veiling net naast dat exemplaar grijpt. Stein was mij voor en wij hebben een afspraak, wie het eerst komt ... Wie heeft dat soort afspraken niet? Maar ik was niet blij. Ook andere contacten die ik heb konden mij niet aan dit stempel helpen. Maar één ding scheelde: ik wist dat hij er was en kon zo na een gelukje toch aan dit stempel komen. Het bleek van een (dependance) Hogeschool in Nyíregyháza Hongarije gebruikt in 2010. (15.6) Wat maakt dat zij dit stempel voerden is mij nog niet helemaal duidelijk ge-

worden.

15.6 Hongaars poststempel uit 2010

Uit Rusland een prachtig postwaardestuk – de zegel is al in de brief mee geprint – met een afstempeling waarop hij nog eens wordt afgebeeld (15.7). Yevgeni Grishin heeft 4x olympisch goud behaald en was een geëerd *master in sport*. Een titel die in 1934

15.7 Postwaardestuk met Yevgeni Grishin

voor het eerst gegeven werd aan de schaatser J. Melnikov. De reden van de uitgifte staat op het stempel: het is 80 jaar geleden dat Grishin geboren werd.

Hans Bollweg, medepostzegelverzamelaar en Poolsterlid, meldde mij de uitgifte van een zegelvel in Japan. Dit zegelvel herdenkt 100 jaar sport in Japan in 2011. Op nummer 8 de 18e Olympische Winterspelen in Nagano, met natuurlijk de keizer van het ijs: Hiroyasu Shimizu, winnaar van de 500m tijdens die Spelen (15.8).

15.8 Hiroyasu Shimizu op 100 jaar sport in Japan

In dit geval was ik uiteindelijk eerder in het bezit van dit vel, maar hebben Hans en ik elkaar weer geholpen om beiden de verzameling uit te breiden. Waaruit maar weer blijkt dat het helpt om kennis met elkaar te delen. Op naar volgende ontdekkingen!

Caroline van Staaveren

Bestuur en redactie wensen u prettige kerstdagen en een gezond 2012

In daagse dracht – schaatsen in Zeeland

Op de achterzijde een inzending van Frits Locher. *Zeeuwsche Kleederdracht*, mogelijk een prentbriefkaart uit een serie over dit onderwerp. Het paar staat er wat stijfjes bij. Niet bepaald een actiefoto. De man heeft overduidelijk een kloek paar krulschaatsen in de hand. Bij de vrouw is het model niet goed zichtbaar. De ansichtkaart van Frits is van circa 1910 en gaat terug op een oudere afbeelding van rond de eeuwwisseling.

Daaruit kunnen we opmaken dat het een Zuid-Bevelands kostuum betreft. Bij de man valt het grote paar zilveren broekknopen op. Ze hebben geen

functie, maar zijn bedoeld als sieraad, net als de oorijzers van de vrouw. Deze 'stikken' zoals ze in de streektaal heten, zijn doorgaans voorzien van gouden vierkanten. Hij draagt een garribaldi, een ronde bolhoed, zij een doordeweekse platte muts. Met de grote en kostbare zondagse kap van Brussels kant kon je maar beter niet gaan rijden. Die wordt met stijfsel opgemaakt en met behulp van een waaivormig karkas in vorm gehouden. Je zou er zo mee kunnen ijsurfen ...

De zondagse dracht

Er bestond trouwens nog een versie van deze kaart, waarop de man van partner heeft gewisseld (zie pag. 34).

Nog voor de Eerste Wereldoorlog verscheen er opnieuw een aangepaste kaart van het paar, nu in fellere kleuren.

Deze kaart is uitgegeven door de firma Stengel & Co uit Dresden, Duitsland, waaruit we kunnen opmaken hoe populair de klederdrachtserie was.

'De provincie Zeeland is niet bij uitstek een schaatsregio.' schreef Wiebe Blauw in *Van Glis tot Klapschaats*. *'De warme zeelucht belemmert het bevroren van het binnenwater, dat bovendien vaak brak is en dus minder snel bevriest.'* Toch moet het schaatsen er behoorlijk geliefd zijn

geweest, getuige het aantal kaarten waarop we de Zeeuwen en Zeeuwsen wel degelijk in actie zien.

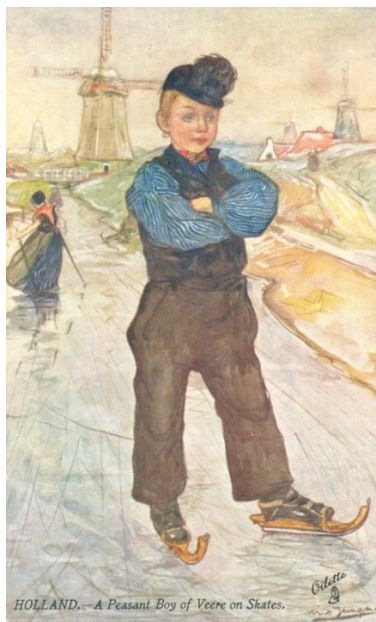

Souvenir Zeeland, de getekende ansicht uit de collectie van Ruud Kalee vormt natuurlijk geen hard bewijs. Net als de hierboven afgebeelde kaarten van het statige paar had deze weergave overigens een Volendamse tegenhanger.

Veel overtuigender is de foto-ansichtkaart uit de verzameling van Teun Wanink. '21. *Schaatsenrijden / Girls skating / Zeeland (Holland)*' staat er op de achterkant. Alweer bedoeld als exportproduct dus. Met hun blote armen laten de Zeeuwse meiden zien dat ze geen watjes zijn.

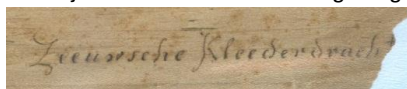
Ook Nico Jungmann, bekend van het 'Volendams jongetje op de schaats' uit het vorige nummer, toog naar Zeeland. 'A peasant boy of Veere on skates' luidt de ondertitel bij dit boerenjongetje dat zijn armen eveneens over elkaar heeft geslagen. Op de kaart die Ruud Kalee inzond is de punt van linkerschaats niet zichtbaar. Waarschijnlijk te krap afgesneden in de drukkerij. Gelukkig hebben we hier de versie waarop de knop wel is te zien. Veel interessanter is het meisje op de achtergrond. Met de lange prikstokken in de hand wekt ze de indruk dat ze op een sleetje staat, dat jammer genoeg niet zichtbaar is onder haar lange rok en schort. Staande priksleeërs kennen we uit het Spreewald en Beieren, maar voor zover ik weet niet uit Nederland. Betreft het hier een kunstzinnige vrijheid van Jungmann of was dit werkelijk een gebruik in Veere?

Er zullen vast nog wel meer prentbriefkaarten met schaatsenrijders uit Zee-

land zijn. Ik zie nu al uit naar jullie reacties.

Dat de combinatie van schaatsen en Zeeuwse kledij verder teruggaat dan de ansichtkaart zelf blijkt uit een tekening van Jan Striening Jz (1827-1903). In een vlak en leeg landschap rijdt een jongeman over een vaart. Boven zijn zilveren broekknopen heeft ook hij de armen over elkaar geslagen.

Hét kenmerk van een rijder die de *Dutch roll* (zie KD39) beheerst. Al zou hij wat minder mogen punteren. Striening tekende vanaf 1841 tot zijn dood. Zijn 'Zeeuwsche Kleederdracht' is helaas niet gedateerd maar zou kunnen stammen uit de periode na 1881, toen hij in Rotterdam woonde en werkte.

Niko Mulder

Geraadpleegde bronnen:

- J. de Bree - *Kostuum en Sieraad in Zeeland Oefenen op walsjes ... in daagse dracht*, artikel uit *De Bevelander*, 7 december 2007.
- Wikipedia – Jan Striening

Jan Striening. Jr.

De smeden Melis uit Muiden

Twee jaar geleden kocht ik van iemand uit Muiden een paar krulschaatsen zonder ze te hebben gezien. Toen ik ze ontving en het pakketje opende kwam daar een prachtig paar uit en - zeer zeker belangrijk - ook nog gemerkt met een letter H in een negatief.

Natuurlijk mailde ik de verkoper en vroeg er wat meer over. Hij vertelde dat de schaatsen uit het pand van zijn voormalige burens kwamen en tevens dat het de oude smederij van de familie Melis geweest was. De schaatsen hadden jaren lang aan de muur gehangen en nu waren ze er wel op uitgekeken. Dus dit paar schaatsen moest wel van die smid zijn.

Laat ik nu de afgelopen najaars-bijeenkomst bij Gauke Bootsma een paar aparte schaatsen tegenkomen met wel op een heel bijzondere plek

een merkje, een letter H in een negatief.

Mijn klomp brak nog net niet, maar ik besloot wel de schaatsen van Gauke over te nemen.

In het boek *Van glis tot klapschaats* dat Wiebe Blauw geschreven heeft, vermeldt hij dat Hendrik Jan Melis schaatsen zou hebben gemaakt van een ons onbekend type. Ik geloof dat de schaatsen die ik van Gauke overnam daaraan beantwoorden.

Tevens ben ik van mening dat ik nu waarschijnlijk krulschaatsen heb van Hannes Melis (1821-1879) en schaatsen van zijn zoon Hendrik Jan Melis (1851-1897).

Wim Molenveld

Boek en Zopie

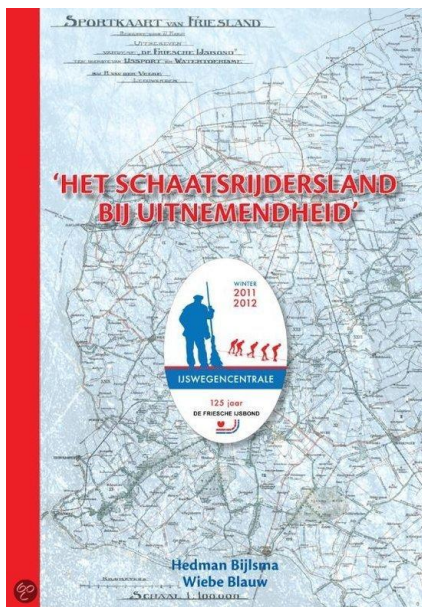
Schaatsseizoen – Hedman Bijlsma, Nol Terwindt e.a.

De 39^e editie is alweer verschenen. Alles over deze reeks is al eens gezegd. Het boek heeft ook geen aankondiging nodig, toch? Iedereen kent het, iedereen heeft het. Die enkeling die het vergeten is te bestellen moet dat alsnog even doen. O.a. te bestellen via KNSB.nl. Prijs € 20.

Het schaatsrijdersland bij uitnemendheid, 125 jaar de Friese ijsbond – Hedman Bijlsma en Wiebe Blauw

De titel zegt veel. Schaatsen en Friesland zijn onafscheidelijk. Dat wordt in dit boek treffend weergegeven door deze twee “schaatsauteurs bij uitnemendheid”. De Friese ijsbond ontstond als

voorvechter van vervoer en verkeer over het ijs. Baanvegers, ijswegencentrales, ijsherbergen, Elfstedentocht, toertochten. Allemaal kreten die onlosmakelijk verbonden zijn met Friesland, en dus met de Friese ijsbond. Het is allemaal terug te vinden in dit boek.

Hard cover, full colour, 296 pagina's. Prijs € 29,95.

Ed Lautenbach en het schoonrijden in Nederland – Wiebe Blauw.

Het boekje is te bestellen door E 15,00 (incl. verzendkosten) over te maken op banknummer 366117580 van Penningmeester LVS, Elly Adriaansen, Steenbergens ovv 'Lautenbach' of op banknummer 319548 van Landelijke Vereniging van Schoonrijders ovv 'Lautenbach'.

Winterse historie 1893 – 2011 van IJslust tot Vlietland – Gemma van Winden-Tetteroo

De geschiedenis van het ijsleven in Schipluiden en Den Hoorn is nu ook te boek gesteld. Het boek is op 22 november 2011 gepresenteerd.

192 pagina's, full colour. Prijs € 19,95 te bestellen bij

ijclubvlietland@gmail.com

50 jaar kunstijs – Huub Snoep

Op 9 december is de oudste kunstijsbaan van Nederland 50 jaar geworden. Huub Snoep vond 50 jaar kunstijs een reden voor een boek. Terecht! De intrede van het kunstijs in Nederland heeft er voor gezorgd dat Nederland schaatsland nummer één is geworden. Tientallen kampioenen, vele noviteiten en vele duizenden schaatsenthousiastelingen zijn het resultaat.

Prijs € 28.50. Te bestellen via KNSB.nl
Martin van der Bij

Acht eeuwen schaatsen in en om Amsterdam – N. Mulder, J. Pronk, ea.

Op vrijdag 25 november j.l. presenteerde *De Poolster* in 'De Skeeve

Skaes' in Amsterdam het boek *Acht eeuwen schaatsen in en om Amsterdam*. Een gedenkwaardig moment: de verzamelkring heeft zich nu ook al ontwikkeld tot een uitgeverij. Ter plaatse kregen de initiatiefnemers al veel lof toegezwaaid en terecht! Om te beginnen oogt het boek uitstekend. Ad van Helmond tekende voor een fraai ontwerp en een dito opmaak. Bij het doorbladeren bewonder je meteen de talloze illustraties, afkomstig uit diverse musea maar ook uit de collecties van diverse Poolsterleden.

Nog verrassender vind ik de kwaliteit van de tekstuele bijdragen. Niko Mulder en Jos Pronk – verantwoordelijk voor het merendeel van de 25 hoofdstukken – slagen erin de lezer te boeien met vaak verrassende informatie. Natuurlijk wordt er – zie de titel – geschaatst in dit boek. Maar deze uitgave biedt veel meer. Prachtig zoals bijvoorbeeld de ijsbruggen van het roei- en steigerschuitenvoerdersgilde worden beschreven. Of de burgerplicht om bijten in het ijs te hakken. Bijdragen over het

studentenschaatsen toen en nu, de toertocht langs de Amsterdamse ijsbanen en over de wetenschap op de schaats bewijzen dat ook de laatste eeuw volop aan bod komt. Het zijn slechts enkele voorbeelden. Vier gastschrijvers uit onze eigen Poolsterkring sluiten moeiteloos aan bij het niveau van dit boek. Nelly Moerman leert je bijvoorbeeld hoe een curieus

wintergezicht uit de 17e eeuw van Hendrik Dubbels een extra (universele) dimensie krijgt.

Is er dan niks op deze uitgave aan te merken? Eerlijk gezegd niet. Natuurlijk kun je best onderwerpen bedenken die ook niet misstaan hadden. Tegelijkertijd snap je dat de samenstellers, die hun geesteskind tijdens het voorbereidingsproces al zagen uitdijen van 80 via 120 naar bijna 160 pagina's, keuzes moesten maken. Het eindresultaat mag er zijn: een schitterend

visitekaartje van *De Poolster* en een pareltje voor de schaatsbibliotheek. Verkrijgbaar via:

www.stichtingdepoolster.nl

Hedman Bijlsma

Ten IJse 9 – “Het raadsel van Hadrianus Marius” hebben we, ondanks een toezegging van Niko, helaas niet kunnen plaatsen en is doorgeschoven naar het volgende nummer. De lezer zal dus nog even moeten wachten op de ontknopung. We houden de spanning er nog even in.

De redactie

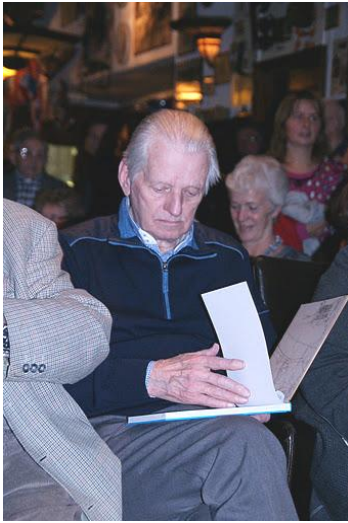
Speciale gasten:

*Carry Geijssen,
Ome Jaap Havekotte,
Jeen van den Berg en
Sjoukje Dijkstra*

Presentatie:

Hedman Bijlsma

Kouwe Drukke

Kouwe Drukke is een uitgave van Stichting "De Poolster", verzamelkring van schaatsen en winterse objecten en verschijnt driemaal per jaar.

Misdrukken, bezorgfouten en dergelijke melden bij:

Wim van Herk tel. 0180-663092; e-mail: administratie@stichtingdepoolster.nl

Redactie-adres

Niko Mulder, Schoener 48-01, 8243 XT Lelystad

Redactieleden Kouwe Drukke

Matthy van Klaveren (0251-241492) matthy.klaveren@orange.nl	Niko Mulder (0320-251663) n.mulder@hccnet.nl
Theodoor van der Kooi (030-6046362) theodoorvanderkooi@12move.nl	Caroline van Staaveren (023-5651597) redactie@stichtingdepoolster.nl

Druk

Drukkerij De Gans, Amersfoort

Bestuursleden Stichting "De Poolster"

Voorzitter Huub Snoep (0252-688699) voorzitter@stichtingdepoolster.nl	Penningmeester Wim van Herk (0180-663092) administratie@stichtingdepoolster.nl
Secretaris en ledenadministratie Maarten Dijkstra (072-5610916) Doortjes 9, 1861 VH Bergen (NH) secretariaat@stichtingdepoolster.nl	Contactpersoon veilingen Alex Kampinga (0598-398002) veilingcommissie@stichtingdepoolster.nl
	Contactpersoon redactie en website Caroline van Staaveren (023-5651597) redactie@stichtingdepoolster.nl

Stichting De Poolster

<http://www.stichtingdepoolster.nl>

secretariaat@stichtingdepoolster.nl

Lidmaatschap

Het lidmaatschapsgeld dient eens per jaar rond 1 juli te worden betaald. Verzamelaars of geïnteresseerden die zich willen aansluiten worden verzocht € 25,- over te maken op gironummer 4324260 t.n.v. Stichting De Poolster met vermelding van naam en lidmaatschapsgeld 2011-2012. Graag dan ook uw adresgegevens doorgeven aan: secretariaat@stichtingdepoolster.nl

Kopij

Voor Kouwe Drukke nummer 44, april 2012, moet de kopij uiterlijk 1 maart 2012 binnen zijn. Bij voorkeur per e-mail (als bijlage), handgeschreven of getypt mag ook. Kleine berichtjes kunnen ook worden doorgebeld. Aanwijzingen voor het aanleveren van kopij zijn verkrijgbaar bij de redactie. De redactie kan artikelen om diverse redenen weigeren, inkorten of doorschuiven naar een volgende uitgave.

De artikelen in Kouwe Drukke mogen zonder schriftelijke toestemming van de auteurs niet worden gebruikt voor andere publicaties.

ZEEUWSCHE KLEEDERDRACHT.

10462